

МЕТОДИ ОПИТУВАННЯ ТА СПОСТЕРЕЖЕННЯ – ДЕСКРИПТИВНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ

Тема 7

Опитування та спостереження

- Обидва методи потребують деякої стандартизації процесу збору даних та внутрішньої узгодженості даних. Результати дослідження повинні піддаватися одноманітному та послідовному аналізу.

Стандартизована анкета або форма для спостереження забезпечить:

- порівнюваність даних;
- Підвищить швидкість та точність записів;
- Полегшить обробку даних.

Метод опитування

Опитування – проводиться за допомогою структурованої анкети, яка пропонується для заповнення респондентам, що входять у деяку вибірку з генеральної сукупності, з метою отримання від них певної інформації.

Структурований збір даних – використання формалізованої анкети з розміщеними у певному порядку питаннями.

Структуроване пряме опитування – передбачає розробку анкети та є найбільш популярним методом збору даних.

Запитання можуть задаватися усно, письмово або за допомогою комп'ютера.

Переваги та недоліки методу опитування

Переваги:

- **Дозволяє** за один раз отримати велику кількість інформації від одної людини;
- **Гнучкість.** Опитування можна використовувати майже завжди, коли необхідно провести описуюче або каузальне дослідження.

Недоліки:

- **Помилки та спотворення** в наслідок персонального спілкування інтерв'юера та респондента.

Що досліджується методом опитування

1. Думки та погляди людей;
2. Знання та сприйняття споживачами продукту (його характеристик, ціни, доступності та ін. компоненти маркетингової стратегії компанії);
3. Загальну оцінку його ставлення до об'єкту (сприятливого або несприятливого);
4. Сформований в респондента імідж об'єкта (товару, послуги або реклами);
5. Оцінка поведінки через відповіді на питання “Що?” “Де?” “Коли?” та “Як часто?”;
6. Вивчення стилю життя з метою сегментації;
7. Системи соціальних контактів та соціальних комунікацій (характеристики сімей, членство в різних організаціях, групи впливу);
8. Вивчення особистості за допомогою методів рейтингових оцінок, ситуаційних тестів, проекційних методик тощо.

Щоб уникнути помилок...

- Генеральна сукупність повинна бути коректно визначена;
- Вибірка повинна бути репрезентативною по відношенню до генеральної сукупності;
- Повинний бути можливим контакт з респондентами, які бути відібрані для проведення опитування.
- Респонденти повинні бути готові брати участь у опитуванні;
- Респонденти повинні розуміти питання;
- Респонденти повинні мати відомості щодо питань, обговорюваних в опитуванні;
- Респонденти повинні бути в змозі сформулювати свою думку;
- Інтерв'юер повинен правильно зрозуміти відповіді та записи респондентів.

Помилки, що виникають при отриманні інформації від респондентів

Неоднозначність питання

Помилки інтерв'юера

ГЕНЕРАЛЬНА СУКУПНІСТЬ

Вибірка

РЕСПОНДЕНТ

Питання

Відповідь

ІНТЕРВ'ЮЕР

Недоотримання відповіді через відмову респондента або через його відсутність вдома

Помилка формування вибірки

Неточність відповіді

- Неможливість правильно сформулювати відповідь;
- Небажання відповідати

Неоднозначність питання

Методи запобігання відмовам

- Якнайменше втручатися в приватне життя респондента під час проведення інтерв'ю;
- Повторні дзвінки або поштові звернення;
- Надання гарантії анонімності;
- Піклування про репутацію дослідника;
- Матеріальна винагорода за участь;
- Зменшення обсягів опитування за рахунок використання матричних схем.

Основні методи опитування та їх характеристики

Особисті інтерв'ю:

- Інтерв'юер спілкується з респондентом особисто;
- Між респондентом та інтерв'юером встановлюється безпосередній контакт;
- Фактори зовнішнього середовища (настрій респондента та інтерв'юера, час та місце інтерв'ю і т.ін.) в значній мірі впливають на процес збору даних;
- Найвитратніша в плані грошей та часу форма збору даних

Основні методи опитування та їх характеристики

Телефонне інтерв'ю

- Інтерв'юер спілкується з респондентом по телефону
- Між респондентом та інтерв'юером встановлюється тільки вербальний контакт;
- Фактори зовнішнього середовища впливають помірно на процес збору даних;
- Вартість зібраних даних нижча за вартість інформації, зібраної за допомогою особистих інтерв'ю;, але вища за вартість даних, зібраних завдяки поштовому опитуванню;

Основні методи опитування та їх характеристики

Поштове опитування:

- Опитування проводиться поштою;
- Між респондентом та інтерв'юером контакт відсутній
- Фактори зовнішнього середовища не впливають на процес збору даних;
- Найдешевша форма збору даних.

Основні методи опитування та їх характеристики

Опитування по факсу:

- Опитування проводиться по факсу;
- Між респондентом та інтерв'юером контакт може як існувати, так і бути відсутнім;
- Фактори зовнішнього середовища не впливають на процес збору даних;
- Вартість зібраної інформації може наближуватися до вартості даних, отриманих шляхом поштового опитування, - в залежності від того, розсилається анкета тільки місцевим організаціям чи направляється в інші міста.

Анкета

Анкета – називається також програмою опитування, формою опитування або інструментом вимірювання. Це структурована форма збору даних, яка складається з серії питань – письмових або усних – на які необхідно відповісти респонденту.

Анкета – один з елементів пакету для збору даних, який також може містити:

- Методики проведення опитування (інструкції для відбору та опитування респондента;
- Деяке винагородження або подарунок респонденту;
- Засоби комунікації (карти, картинки, рекламні проспекти та товари;
- Конверти для відповідей (при поштових опитуваннях).

3 мети використання анкети

1. За її допомогою маркетолог повинен трансформувати інформацію, що його цікавить у конкретні питання анкети.
2. Анкета повинна створювати настрій, мотивувати та заохочувати респондента до участі у опитуванні, стимулювати до співробітництва та процесу завершення заповнення анкети.
3. Анкета повинна зводити до мінімуму похибку спостереження (опитування).

Етапи складання анкети

1. Визначення необхідної інформації;
2. Вибір метода проведення опитування
3. Визначення змісту окремих питань;
4. Розробка питань таким чином, щоби виключити нездатність або небажання респондентів на них відповідати;
5. Визначення типу питань;
6. Вибір словесної форми питань;
7. Вибір порядку розміщення питань;
8. Вибір форми та компоновки питань;
9. Оформлення анкети;
10. Попереднє тестування анкети.

Складання анкети

1. Визначте, що ви збираєтесь вимірювати;
2. Сформулюйте питання, які дозволять отримати необхідну інформацію;
3. Прийміть рішення стосовно порядку та формулювання питань, а також стосовно оформлення анкети;
4. Використайте невелику вибірку, протестуйте анкету щодо упущень та неоднозначності;
5. виправте помилки (і якщо необхідно, знов проведіть тестування).

СПЛАНУВАТИ ТЕ, ЩО БУДЕТЕ ВИМІРЮВАТИ

Ще раз зверніться до завдань дослідження

Прийміть рішення стосовно предмета дослідження
вашої анкети

Отримайте додаткову інформацію щодо предмету
дослідження з вторинних джерел та через пошукові
дослідження

Вирішіть, що саме необхідно питати

ВИБІР ФОРМАТУ АНКЕТИ

Для кожного предмета анкети визначте зміст кожного питання

Визначте формат кожного питання

ФОРМУЛЮВАННЯ ПИТАННЯ

Визначте, як питання повинні бути сформульовані

Визначте **КОЖНЕ** питання з точки зору здібностей типового респондента зрозуміти його, наявності в респондента необхідних знань та здібностей, їх бажання/ схильності відповідати на питання.

ВИБЕРІТЬ Послідовність ТА “ПЛАНУВАННЯ” АНКЕТИ

Сформулюйте коректну послідовність питань

Згрупуйте питання по розділах, щоби отримати єдину анкету

ПРОВЕДІТЬ ПОПЕРЕДНЄ ТЕСТУВАННЯ ТА ВИПРАВІТЬ ПОМИЛКИ

Прочитайте всю анкету та перевірте, чи зрозуміла вона і чи вимірює вона те, що повинна вимірювати

Перевірте питання на наявність помилок

Проведіть тестування анкети

Виправте недоліки

Структура типової анкети

Позиція	Початок анкети
Тип	Питання загального характеру
Функція	Розбити кригу та встановити контакт з респондентом
Приклад	Чи є в Вас відеомагнітофон

Позиція	Наступні декілька питань
Тип	Прості та прямі питання
Функція	Дати респонденту впевненість в тому, що дослідження є простим і від буде в змозі відповісти на його питання
Приклад	Які марки відеомагнітофонів ви розглядали, коли купляли свій?

Структура типової анкети

Позиція	Наступні питання – до
закінчення першої третини	анкети
Тип	Сфокусовані питання
Функція	У більшій мірі відносяться до
завдань дослідження та дають	респонденту
уявлення про	область дослідження
Приклад	Які характеристики
відеомагнітофонів ви	розглядали, коли
купляли свій?	

Структура типової анкети

Позиція	Основна частина анкети
Тип	Сфокусовані питання; деякі можуть бути складними
Функція	Отримання основної інформації, необхідної для дослідження
Приклад характеристик порядку їх	Проранжуйте наступні відеомагнітофонів в важливості для вас

Структура типової анкети

Позиція
залишилися

Декілька питань, що

Тип
сприйматися респондентами як
Особисті питання, які можуть
делікатні

Функція
інформацію з демографічних
респондента та
класифікації
Отримати
характеристик
відомості, необхідні для його

Приклад
Який рівень вашої освіти

Рекомендації щодо питань

- Чи є використана лексика простою, прямою та знайомою всім респондентам?
- Чи не мають деякі слова розмите або неоднозначне тлумачення?
- Чи немає “подвійних питань”?
- Чи немає навідних або провокаційних питань?
- Чи не можуть інструкції заплутати респондента?
- Чи не потрібно використати Техніку розділення вибірки?
- Чи правильно обрана довжина питань?

Види питань

Відкриті питання - питання, на які респондент відповідає своїми словами або питання з вільним варіантом відповіді.

Наприклад:

1. Яким є ваше заняття?
2. Що Ви думаєте про постійних клієнтів універмагу, який торгує зі знижками?
3. Хто з політиків вам найбільш симпатичний?

Відкриті питання кодуються у закриті після отримання відповідей.

Кодування може бути проведене від час опитування, хоча відповіді надаються як відкриті.

Види питань

Закриті питання – ті, що наперед передбачають набір варіантів відповідей та формат відповіді.

Закрите питання може бути:

- багатоваріантним – пропонується набір можливих варіантів відповідей, а респондентів просять вибрати один або декілька відповідей з пропонованих варіантів;
- Альтернативні – закрите питання з двом варіантами відповідей (наприклад «так» або «ні»). Може мати нейтральний варіант
- передбачати використання шкали – Точно не збираюсь (1)-можливо, ні (2) – Не вирішив (3) – Можливо, так (4) – Точно не збираюсь (5).

Словесне формулювання

ПИТАННЯ

Словесне формулювання – це процес перетворення бажаного змісту та типу питання у слова, які респонденти легко зрозуміють.

1. **Визначення предмету питання.** Питання повинне чітко віддзеркалювати предмет, який цікавить маркетолога. Рекомендовано використовувати слова «хто», «що», «коли», «де», «чому», «яким чином».
2. **Використання простих слів.** Не використовувати спеціальну термінологію (в тому числі маркетингову);
3. **Використання однозначних слів** (випадково, часто, регулярно т.ін.).
4. **Усунення питання, що наштовхують або направляють відповіді** респондента. (чи вважаєте Ви, що підвищення пенсій забезпечить підвищення рівня життя пенсіонерів у країні?)

Словесне формулювання

ПИТАННЯ

5. **Усунення скритих альтернатив** (Чи подобається Вам при поїздках на невеликі відстані користуватися авіатранспортом? Чи подобається Вам при поїздках на невеликі відстані користуватися авіатранспортом чи автомобілем?)

6. **Усунення скритих допущень** (Чи позитивно Ви ставитесь до прийняття бездефіцитного державного бюджету? (неправильно). Чи позитивно Ви ставитесь до прийняття бездефіцитного державного бюджету за рахунок підвищення оподаткування? (правильно).

7. **Усунення узагальнень та приблизних оцінок** (Яка сума розходів Вашої сім*ї на бакалійні товари на одного члена сім*ї?(неправильно). Чому дорівнюють місячні (тижневі) витрати вашої сім*ї на бакалійні товари? Скільки чоловік складає ваша сім*я? (правильно):

8. **Подвійні твердження** (позитивні або негативні)..

Метод спостереження

Спостереження – реєстрація моделей поведінки людей, об'єктів та варіантів розвитку подій на систематичній основі для отримання інформації, що цікавить.

Структуроване спостереження – метод спостереження, коли дослідник має чітке уявлення про моделі поведінки, які будуть об'єктом спостереження, а також про методи, за допомогою яких їх можна оцінити.

Неструктуроване спостереження – спостереження, яке передбачає реєстрацію усіх подій, пов'язаних з об'єктом спостереження, без їх певного попереднього уточнення.

Типи спостереження

- **Скрите** – респонденти не знають про те, що виступають об'єктами спостереження;
- **Відкрите** – респонденти знають, що за ними проводиться спостереження.
- **Спостереження у природних умовах** – спостереження у природного для респондента середовищі.
- **Спостереження у штучних умовах** – спостереження за поведінкою у штучно відтвореному середовищі.

Методи спостереження

Методи
спостереження

```
graph TD; A[Методи спостереження] --> B[Особисте спостереження]; A --> C[Контент-аналіз]; A --> D[Спостереження з використанням технічних засобів]; A --> E[Аудит]; A --> F[Аналіз слідів];
```

Особисте
спостереження

Контент-
аналіз

Спостереження
з
використанням
технічних
засобів

Аудит

Аналіз слідів

Методи спостереження

- **Особисте спостереження** – спостережувач записує усі події, що відбуваються з об'єктом за мірою їх появи.
- **За допомогою технічних засобів** – запис проводиться технічними засобами.
- **Аудит** – дослідник збирає інформацію або безпосередньо обстежує запаси, або використовує записи про їх надходження та витрату.
- **Контент-аналіз** – об'єктивне, систематичне та кількісне визначення певної характеристики основних параметрів комунікативного зв'язку.
- **Аналіз слідів** – методика, коли збір інформації здійснюється за фізичними ознаками або свідотствами подій, що вже відбулися.